

วิธีการปฏิบัติงาน	เรื่อง : การจัดการพืชผลทางการเกษตร เพื่อให้ได้ผลผลิตคุณภาพ	หน้า 1 ของ 5
รหัสเอกสาร: WI-AG-06	วันที่ประกาศใช้: 1 สิงหาคม 2554	แก้ไขครั้งที่: 00
จัดทำโดย:	ทบทวนและอนุมัติโดย :	
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	ผู้จัดการฝ่ายพัฒนาธุรกิจการเกษตร	

1. ผู้ปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

- ## 2. คำนิยาม

3. **ขั้นตอน** การจัดการพืชผลทางการเกษตรเพื่อให้ได้ผลิตผลคุณภาพ

1. การเตรียมแปลงปลูก การเตรียมดินหรือแปลงปลูกถือเป็นหัวใจของการปลูกพืชผลทางการเกษตรให้ได้ผลผลิตสูง เพราะถ้าดินและแปลงปลูกมีสภาพดีเหมาะกับการงอกของเมล็ดจะทำให้มีจำนวนต้นต่อไร่สูงขึ้น ผลผลิตต่อไร่ก็จะสูงขึ้นตามไปด้วย การเตรียมแปลงปลูกที่ดินนั้นควรมีการไถดินให้ลึกประมาณ 20-30 ซม. เก็บเศษวัชพืช และต้องตากดินทิ้งไว้ก่อน 3-5 วัน จากนั้นจึงไถแปรอีกรอบเพื่อย่อยดินให้ดินร่วนซุยแตกละเอียดไม่เป็นก้อนใหญ่เหมาะกับการงอกของเมล็ดและเพื่อกำจัดศัตรูพืชด้วย ใส่ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกอัตรา 500-1,000 กิโลกรัมต่อไร่ แล้วไถพรวนอีก เพื่อเป็นการปรับปรุงโครงสร้างของดิน ให้ดีขึ้นสามารถอุ้มน้ำได้นานขึ้นปรับระดับดินให้เสมอ และยังเป็นการเพิ่มธาตุอาหารให้กับพืชที่จะปลูก ในแปลง หากพบว่าดินมีความเป็นกรดต่างต่ำกว่า 5.5 ให้หว่านปูนขาว อัตรา 100-200 กิโลกรัมต่อไร่ แล้วพรวนกลบ

2. การเตรียมเมล็ดพันธุ์ เลือกเมล็ดพันธุ์ปลูกที่ตรงกับความต้องการของตลาด เมล็ดพันธุ์ที่จะใช้ปลูกต้องมาจากแหล่งพันธุ์ที่เชื่อถือได้ เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพตรงตามความต้องการของตลาดก่อนปลูก ควรคลุกเมล็ดด้วยสารเมตาแลกซิล35%ดีเอส อัตรา 7 กรัม ต่อเมล็ดพันธุ์ 1 กิโลกรัม เพื่อป้องกันโรคน้ำค้างที่อาจติดมากับเมล็ด

3. การปลูก ควรปลูกเป็นแถวเป็นแนวซึ่งสามารถปลูกได้สองวิธี คือ

ก. การปลูกแบบแถวเดี่ยว ระยะระหว่างแถว 75 เซนติเมตร ระยะระหว่างต้น 25-30 เซนติเมตร
ปลูกหลุมละ 1 ต้น จำนวนต้นต่อไร่ประมาณ 7,000-8,500 ต้น จะใช้เมล็ดประมาณ 1.0-1.5 กิโลกรัมต่อไร่

๗. การปลูกแบบแถวคู่ มี การยกร่องสูง ระยะระหว่างร่อง 120 เซนติเมตร ปลูกเป็นสองแถวข้างร่องระยะห่างกัน 30 เซนติเมตร ระยะ ระหว่างต้น 25-30 เซนติเมตร1 ต้นต่อหลุม จะมีจำนวนต้นประมาณ7,000-

บริษัท นอร์ธเทอร์น ฟู้ด คอมเพล็กซ์ จำกัด

8,500 ต้นต่อไร่และใช้ เมล็ด ประมาณ 1.0-1.5 กิโลกรัมต่อไร่ การให้น้ำจะปล่อยน้ำตามร่องซึ่งเป็นวิธีที่สะดวกและประหยัดน้ำ

วิธีการปฏิบัติงาน	เรื่อง : การจัดการพืชผลทางการเกษตร เพื่อให้ได้ผลผลิตคุณภาพ	หน้า 2 ของ 5
รหัสเอกสาร: WI-AG-06	วันที่ประกาศใช้: 1 สิงหาคม 2554	แก้ไขครั้งที่ : 00

วิธีการปลูกมีดังนี้

3.1 การปลูกด้วยเมล็ดโดยตรง เป็นวิธีที่ใช้กันโดยทั่วไปกับพืชที่มีการเจริญเติบโตได้ดี ในที่ที่ไม่มีปัญหาเรื่องน้ำและศัตรูพืชมากนัก พืชที่ปลูกด้วยเมล็ดโดยตรงมักเป็นพืชที่ทนทานต่อสภาพแวดล้อมได้ดี และพืชที่มีระบบการออกของรากไม่ดีไม่สามารถเพาะกล้าแล้วย้ายปลูกได้ เมล็ดมีขนาดใหญ่ เมล็ดมีราคาถูก มีการปฏิบัติดูแลรักษาง่าย มีโรคและแมลงรบกวนน้อย หรือพืชที่ใช้รากหรือหัวเป็นอาหารก็นิยมปลูกด้วยเมล็ดโดยตรง วิธีการปลูกพืชด้วยเมล็ดโดยตรงมีดังนี้

3.1.1 การหว่านเมล็ด เป็นวิธีการที่ใช้กับพืชที่ใช้ใบเป็นอาหาร มีอายุเก็บเกี่ยวสั้น โตเร็วมีระยะการปลูกถี่ ลำต้นตั้งตรงเรียวยาว และเจริญเติบโตได้ดีในสภาพแออัด เมล็ดหาได้ง่าย และมีราคาถูก บางชนิดมีเมล็ดขนาดใหญ่สะดวกในการหว่านลง ในแปลงปลูกได้เป็นอย่างดี แต่เมล็ดพืชบางชนิดมีขนาดเล็ก การหว่านให้ทั่วทั้งแปลงกระทำได้ยากมักจะขึ้นเป็นกระจุกเพราะการหว่านกะปริมาณเมล็ดไม่ได้ ควรใช้ทรายหยาบผสมกับเมล็ดพันธุ์ก่อนหว่าน โดยใช้อัตราส่วน เมล็ดพันธุ์ 1 ส่วน ผสมกับทราย 5 ส่วน คลุกเคล้าให้เข้ากันก่อนหว่าน ก่อนนำเมล็ดไปปลูกควรนำเมล็ดแช่น้ำไว้ประมาณ 12 ชั่วโมง เพื่อให้เปลือกหุ้มเมล็ดอ่อนตัวแล้วจึงลงให้สะดวกก่อนนำไปหว่าน เมล็ดจะงอกเร็วขึ้น

3.1.2 การหว่านเมล็ดและถอนแยก เป็นวิธีที่ใช้กันมากในการปลูกพืชทั่วไปที่สามารถย้ายกล้าได้หลังจากหว่านเมล็ดแล้วประมาณ 2 สัปดาห์ ทำการถอนแยกเพื่อจัดระยะปลูกให้ห่างกันพอสมควร ไม่แน่นหรือห่างเกินไป และนำต้นกล้าที่ถอนแยกไปปลูกในระยะที่ห่างกันหรือนำไปปลูกในแปลงปลูกอื่นก็ได้ โดยการจัดระยะระหว่างต้นคำนึงถึงทรงพุ่มใบของพืช ระวังอย่าให้แน่นจนเกินไปอาจเป็นที่อยู่อาศัยของแมลงศัตรูพืช และการระบาดของโรคพืชได้

3.1.3 การปลูกด้วยการหยอดเป็นหลุม นิยมใช้กับพืชที่มีขนาดใหญ่ เมล็ดใหญ่ ต้นกล้าแข็งแรง และมีการเจริญเติบโตได้ดีในสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น ปกติการเตรียมหลุมปลูกต้องมีระยะการปลูกตามความอุดมสมบูรณ์ของดิน หลังพืชงอกแล้วต้องถอนต้นที่ไม่แข็งแรงออกเหลือไว้หลุมละประมาณ 2-3 ต้น

3.2 การปลูกโดยอาศัยส่วนต่าง ๆ ของต้นพืช ประกอบด้วย ราก ลำต้น ใบ โดยการปักชำ การตอนกิ่ง การโน้มกิ่ง การแยกหน่อหรือหัว โดยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

3.2.1 ราก ส่วนใหญ่นำมาปักชำ

3.2.2 ลำต้น นำมาปลูกโดยการปักชำ การตอนกิ่ง การโน้มกิ่ง และการแยกหน่อหรือหัว ลำต้น แบ่งออกเป็นหลายชนิด ได้แก่

บริษัท นอร์ทเทอรัน ฟู้ด คอมเพล็กซ์ จำกัด

3.2.2.1 ลำต้นจริง นำมาปลูกด้วยการปักชำ การตอน เป็นต้น

วิธีการปฏิบัติงาน	เรื่อง : การจัดการพืชผลทางการเกษตร เพื่อให้ได้ผลผลิตผลคุณภาพ	หน้า 3 ของ 5
รหัสเอกสาร: WI-AG-06	วันที่ประกาศใช้ : 1 สิงหาคม 2554	แก้ไขครั้งที่ : 00

3.2.2.2 ลำต้นพิเศษ เป็นส่วนที่เปลี่ยนไปจากลำต้นพืชปกติเพื่อใช้ในการสะสมอาหารส่วนใหญ่ เป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยว ได้แก่

ก. หัวกาบใบ เป็นส่วนที่เปลี่ยนเป็นที่สะสมอาหารนำมาปลูกด้วยการ

แยกกาบ

ข. หัวปล้องหรือเหง้า เป็นส่วนที่สะสมอาหาร นำมาปลูกด้วยการแยก

ค. หัวเตา เป็นส่วนสะสมอาหารนำไปปลูกด้วยการตัดหัวเป็นชิ้น ๆ ให้มี
ตาติดอยู่

ง. แง่ง เป็นลำต้นที่อยู่ใต้ดิน นำมาปลูกด้วยการแยกแง่ง

4. การใส่ปุ๋ย ปุ๋ยเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการปลูกพืชผลทางการเกษตรเพราะปัจจุบันพื้นที่การเกษตรของประเทศไทยเป็นพื้นที่ที่มีการปลูกพืชติดต่อกันเป็นระยะเวลานาน ทำให้ความอุดมสมบูรณ์ของดินลดลงจึงควรใส่ธาตุอาหารพืช(ปุ๋ย)เพิ่มเติมลงในดิน การใส่ปุ๋ยในพืชผลทางการเกษตร ควรใส่ปุ๋ยรองพื้นก่อน สูตรปุ๋ยที่แนะนำคือ 15-15-15 สำหรับดินร่วนปนทราย หรือ 16-20-0 สำหรับดินร่วนหรือดินร่วนเหนียวปนทราย อัตรา 50 กิโลกรัมต่อไร่เมื่อพืชมีอายุได้ 15 – 20 วัน ควรใส่ปุ๋ยเคมีทางดิน สูตร 46-0-0 อัตรา 50 กิโลกรัมต่อไร่ หรือ สูตร 21-0-0 อัตรา 100 กิโลกรัมต่อไร่ เมื่อพืชมีอายุ 40-45 วันหลังปลูก ถ้าแสดงอาการเหลืองหรือไม่สมบูรณ์ให้ใส่ปุ๋ยยูเรีย (46-0-0) อัตรา 25-30 กิโลกรัมต่อไร่ โรยข้างต้นในขณะดินมีความชื้นหรือให้น้ำตาม

5. การให้น้ำ ระยะที่พืชขาดน้ำไม่ได้คือระยะ 7 วันแรกหลังปลูก เป็นระยะที่พืชกำลังออก ถ้าพืชขาดน้ำช่วงนี้จะทำให้การงอกไม่ดี จำนวนต้นต่อพื้นที่ก็จะน้อยลงจะทำให้ผลผลิตลดลงไปด้วย ระยะที่ขาดน้ำไม่ได้อีกช่วงหนึ่ง คือ ระยะออกดอก การขาดน้ำในช่วงนี้จะมีผลทำให้การผสมเกสรไม่สมบูรณ์ การติดเมล็ดจะไม่ดี ผลผลิตออกมาไม่สมบูรณ์ และจะขายได้ราคาต่ำ โดยปกติถ้าเป็นพื้นที่ที่สามารถให้น้ำได้ควรให้น้ำทุก 3-5 วัน ขึ้นกับสภาพดินพืชและสภาพอากาศ แต่ช่วงที่ควรให้น้ำถี่ขึ้น คือ ช่วงที่พืชออกและช่วงออกดอก ควรให้น้ำทันทีหลังปลูกและหลังให้ปุ๋ยทุกครั้ง เพื่อให้เมล็ดพืชงอกได้สม่ำเสมอและเพื่อปุ๋ยละลายได้หมด จากนั้นให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ ไม่ปล่อยให้ดินแห้งในแปลงนานเกิน 24 ชั่วโมง เพราะจะทำให้ต้นพืชผลชะงักการเจริญเติบโตหรือตายได้

บริษัท นอร์ธเทิร์น ฟู้ด คอมเพล็กซ์ จำกัด

วิธีการปฏิบัติงาน	เรื่อง : การจัดการพืชผลทางการเกษตร เพื่อให้ได้ผลผลิตคุณภาพ	หน้า 4 ของ 5
รหัสเอกสาร : WI-AG-06	วันที่ประกาศใช้ : 1 สิงหาคม 2554	แก้ไขครั้งที่ : 00

6. การดูแลรักษา

6.1 การกำจัดวัชพืช ถ้าแปลงปลูกพืชผลทางการเกษตรมีวัชพืชขึ้นมากจะทำให้พืชไม่สมบูรณ์ ผลผลิตจะลดลงจึงควรมีการกำจัดวัชพืชในแปลงปลูก วิธีการกำจัดวัชพืชสามารถทำได้ดังนี้

การฉีดยาคุมวัชพืช ใช้ไกลาคลอร์(สารคุมวัชพืช) ฉีดพ่นลงดินหลังจากปลูกก่อนที่วัชพืชจะออก ขณะฉีดพ่นดินควรมีความชื้น เพื่อให้ยามีประสิทธิภาพดีขึ้นถ้าหากจำเป็นต้องใช้สารเคมีควรได้รับคำแนะนำจากนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง หรือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

6.2 การป้องกันโรคและศัตรูพืช

6.2.1 หนอนกระทู้หอม ตัวเต็มวัยเป็นผีเสื้อกลางคืน สีน้ำตาลปนเทา วางไข่เป็นกลุ่มสีขาวบริเวณใต้ใบมีขนสีครีมปกคลุม หนอนกัดกินทุกส่วนของพืชในระยะต้นอ่อน

6.2.2 หนอนเจาะสมอฝ้าย ตัวเต็มวัยเป็นผีเสื้อกลางคืน ขนาดกลาง วางไข่ฟองเดี่ยวๆ ที่ข้อดอกตัวผู้และเส้นไหมบริเวณปลายฝัก หนอนกัดกินเส้นไหมและเจาะเข้าไปอาศัยกัดกินปลายฝัก ทำให้คุณภาพฝักเสียหาย มักพบการทำลายระยะเริ่มออกดอกตัวผู้ ควรสำรวจหนอนในระยะผสมเกสร

6.2.3 เพลี้ยข้าวโพด เป็นแมลงเล็กสีเขียวอ่อน กลมป้อมคล้ายผลฝรั่ง มีทั้งชนิดมีปีกและไม่มีปีก ตัวอ่อนและตัวเต็มวัย ดูดกินน้ำเลี้ยงจากยอดช่อดอก, ใบอ่อน ทำให้ติดเมล็ดไม่สมบูรณ์ ฝักลีบ เมื่อพบการเข้าทำลายพ่นด้วยสารคาร์บาริล 85% ดับลิฟ ี อัตราน้ำ 20 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร

6.2.3 หนอนเจาะลำต้น ตัวเต็มวัยเป็นผีเสื้อกลางคืน สีทองแดง ไข่เป็นกลุ่มซ้อนกันคล้าย

เกล็ดปลา เริ่มทำลายต้นพืชตั้งแต่อายุ 20 วันหลังเมล็ดงอกจนเก็บเกี่ยว ต้นชะงักการ เติบโต หักล้มง่าย เมื่อพบการเข้าทำลายพ่นด้วยสารไซเปอร์เมทริน 15% EC อัตรา 10 มิลลิตร ต่อน้ำ 20 ลิตร

6.2.4 มอดดิน ตัวเต็มวัยเป็นด้วงวงสีเทาดำ กัดกินใบตั้งแต่เมล็ดเริ่มงอกจนถึงต้นพืชอายุ

14 วัน ทำให้ต้นอ่อนตาย

บริษัท นอร์ธเทิร์น ฟู้ด คอมเพล็กซ์ จำกัด

6.2.5 โรคราน้ำค้างหรือโรคใบลาย ระบาดรุนแรงในระยะต้นอ่อนอายุประมาณ 1 เดือน หลัง เมล็ดงอก ต้นแคระแกรน ใบเป็นทางสีขาวหรือสีเขียวอ่อน ตามความยาวของใบ พบผงสปอร์สีขาวใต้ใบในเวลาเช้ามืดที่มีความชื้นสูง ดังนั้นไม่ควรใช้เมล็ดพันธุ์จากแหล่งที่มีโรคระบาด เมื่อพบต้นเป็นโรค ถอนต้นและเผาทำลายนอกแปลง

วิธีการปฏิบัติงาน	เรื่อง : การจัดการพืชผลทางการเกษตร เพื่อให้ได้ผลผลิตคุณภาพ	หน้า 5 ของ 5
รหัสเอกสาร : WI-AG-06	วันที่ประกาศใช้ : 1 สิงหาคม 2554	แก้ไขครั้งที่ : 00

6.2.6 โรคใบไหม้แผลใหญ่ สีเขียวอ่อนฉ่ำน้ำ แผลขยายยาวตามเส้นใบมีขนาดใหญ่ 2.5-20 ซม. กลางแผลมีสีเทาขอบสีน้ำตาล ดังนั้น ไม่ควรใช้เมล็ดพันธุ์จากแหล่งหรือแปลงที่มีประวัติการแพร่ระบาดของโรค บริเวณที่เป็นโรคให้เก็บซากพืชที่เป็นโรคเผาทำลายนอกแปลง ทำลายพืชอาศัยของโรค เช่น หญ้า เดื่อย

6.2.7 โรคใบไหม้แผลเล็ก ระยะแรกเป็นจุดสีเขียวอ่อน ฉ่ำน้ำ ต่อมาขยายตามเส้นใบเป็นแผลไหม้ กลางแผลเป็นสีเทา ขอบแผลสีน้ำตาล ขนาดแผล 6-12 x 6-22 มม. มักเกิดกับใบล่าง สาเหตุเชื้อราติดไปกับเมล็ดได้ การป้องกันกำจัดเหมือนโรคใบไหม้แผลใหญ่

6.2.8 โรคราสนิม เป็นแผลจุดบนสีน้ำตาล มีผงสีสนิมกลางแผล เกิดได้ทุกส่วนของต้น การป้องกันการกำจัดเริ่มจากการตรวจแปลงในระยะกล้า ถ้าพบโรคมีจุดสนิม 3-4 จุดต่อใบให้พ่นด้วยสารไดฟีโนโคนาโซล 25% อีซี อัตรา 20 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร พ่นทุกสัปดาห์จำนวน 2-4 ครั้ง เก็บซากพืชที่เป็นโรคเผาทำลายนอกแปลง

4. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

บันทึกการจัดการพืชผลทางการเกษตร (FM - AG - 05)